

[Formanden]

Medlemmer af folketinget Margrete Auken (SF) og Kurt Hansen (VS) har meddelt mig, at de ønsker til ministeren for offentlige arbejder at stille følgende:

Forespørgsel.

»Hvilke planer har regeringen for udbygningen af den samlede, offentlige trafik?«
(Forespørgsel nr. 7).

Skriftlig fremsættelse af forslag:

Indenrigsministeren (Henning Rasmussen):

Jeg skal herved tillade mig for det høje folketing at fremsætte:

Forslag til lov om indfødsrets meddelelse.
(Lovforslag nr. L 15).

Forslaget, som omfatter i alt 508 personer, er udarbejdet efter de samme retningslinier, som blev fulgt ved gennemførelse af de 3 indfødsretslove i folketingsåret 1979-80.

I øvrigt kan jeg oplyse, at der i folketingsåret 1979-80 blev naturaliseret i alt 1.519 ud-lændinge her i landet.

I lighed med tidligere år er det min hensigt senere i folketingsåret at fremsætte forslag om meddelelse af dansk indfødsret til yderligere et antal personer.

Med disse ord skal jeg anbefale lovforslaget til det høje folketings velvillige og hurtige behandling.

Indenrigsministeren (Henning Rasmussen):

Jeg skal tillade mig for det høje ting at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af de kommunale styrelseslove.
(Lovforslag nr. L 16).

Det fremsatte forslag er for størstedelen vedkommende identisk med det lovforslag, jeg fremsatte for tinget den 13. marts 1980, men som ikke blev færdigbehandlet inden sommerferien. Der er dog i forbindelse med genfremsættelsen foretaget nogle væsentlige tilføjelser, som vil medføre en forenkling af statens økonomiske tilsyn med kommuner og amtskommuner. Tilføjelsen af disse regler sker, efter at der ved folketingsdebatten den 13. maj 1980 om statsamternes fremtid havde vist sig et klart flertal for disses fortsatte beståen. Det kan formentlig være hensigtsmæs-

sigt igen - i koncentreret form - at ridse forudsætningerne for lovforslaget op.

Den gældende lov om kommunernes styrelse er i det væsentlige forblevet uændret, siden den trådte i kraft den 1. april 1970.

Ved udformningen af styrelsesloven gik man ud fra en forudsætning om en væsentlig reduktion af kommunetallet. Dog regnede man ikke med, at inddelingsreformens slutresultat ville blive så lavt et kommunetal som det, der forelå i 1970. Endvidere var det vel forudsat, at der ville ske en væsentlig forøgelse af kommunernes og amtskommunernes opgaver, men dog ikke en forøgelse i den størrelsesorden, der er blevet resultatet af de forløbne års opgaveoverførsler og henlæggelser af nye opgaver til kommunerne og amtskommunerne.

Udviklingen i kommunernes struktur og opgaver har ført til, at der fra forskellig side har været fremsat ønsker om, at mulighederne for mere hensigtsmæssige styrelsesformer blev undersøgt. Ikke mindst spørgsmålet om kommunalpolitikernes arbejdsvilkår har påkaldt sig opmærksomhed, bl. a. har de kommunale organisationer, herunder specielt Amtsrådsforeningen, peget på, at udvalgsformændenes arbejdsbyrde i forbindelse med opgaveomlægningerne nogle steder er vokset så meget, at en ændring af kommunernes styrelse i retning af en ordning, der er beslægtet med magistratskommunernes, kan blive nødvendig.

På denne baggrund nedsatte den daværende indenrigsminister i august 1978 et udvalg til at undersøge og overveje de gældende kommunale styrelsesformer, herunder eventuelle mellemformer mellem udvalgsstyre og magistratsstyre. Samtidig fik udvalget til opgave at overveje, i hvilket omfang de gældende bestemmelser tilgodeser hensynet til den enkelte kommunalpolitikers mulighed for deltagelse og indsigt i de kommunale funktioner uden unødigt tidsmæssig og arbejdsmæssig belastning.

Efter ønske fra blandt andre Kommunernes Landsforening blev det tillige pålagt udvalget at overveje, i hvilket omfang de gældende bestemmelser tilgodeser hensynet til klarhed i kompetence- og ansvarsfordeling mellem de kommunalpolitiske organer og mellem kommunalpolitikere og ansatte, spørgsmålet om kommunalbestyrelsens mulighed for kontrol med og indgriben over for

[Indenrigsministeren]

andre kommunalpolitiske organer samt spørgsmålet om koordination mellem forskellige forvaltningsområder. Også spørgsmålet om adgangen til delegation i kommunerne skulle inddrages i udvalgets arbejde.

En egentlig revision af den kommunale styrelseslov af 1968 var der således ikke lagt op til, men der var tale om en undersøgelse af helt centrale regler i den kommunale styrelse med henblik på en vurdering af kommunestyrets funktionsdygtighed og kommunalpolitikernes arbejdsvilkår på baggrund af de senere års betydelige forandringer i den kommunale virksomhed.

Udvalget har i februar 1980 afgivet sin betænkning: »Kommunale styrelsesformer og kommunalpolitikernes arbejdsvilkår m. v.« (Bet. 894/1980). Betænkningen indeholder et udkast til ændring af lov om kommunernes styrelse, som er indeholdt i det fremsatte lovforslag.

På en række punkter tilsigter lovforslaget en præcisering eller en ajourføring af den gældende lovtæst i overensstemmelse med udviklingen i praksis. Dette gælder især de foreslåede ændringer vedrørende udvalgenes arbejdsform, økonomiudvalgets opgaver og borgmesterens muligheder for indgriben i sagsbehandlingen.

Derimod er der med det foreslåede faste vederlag til alle kommunalbestyrelsens (amtsrådets) medlemmer tale om en nydannelse. Efter de gældende regler i lovens § 16 om kommunalbestyrelsesmedlemmernes vederlæggelse for deltagelse i møder m. v. modtager medlemmerne dels diæter, dels erstatning for tabt arbejdsfortjeneste. Ved en ændring af styrelsesloven i marts 1979 blev det fastsat, at erstatningen for tabt arbejdsfortjeneste skulle ydes ved siden af det fastsatte diætbløb, således at der ikke som hidtil i erstatningen for den tabte arbejdsfortjeneste skulle ske fradrag for det udbetalte diætbløb. For så vidt betød denne lovændring, at der blev indført en form for begrænset lønordning for deltagelse i møder m. v.

Da det imidlertid for visse erhvervsgrupper er vanskeligt at opgøre eller dokumentere en tabt arbejdsfortjeneste, f. eks. inden for landbrug og visse liberale erhverv, og da visse befolkningsgrupper ikke har tabt arbejdsfortjeneste, men desuagtet ved deltagelse i kommunalpolitisk arbejde får ringere mulighed for at udøve deres normale virksomhed,

f. eks. husmødre, pensionister og studerende, er det foreslået, at der i stedet udbetales medlemmerne et fast vederlag, der mindst bør dække en gennemsnitlig tabt arbejdsfortjeneste for et medlem med et gennemsnitligt antal mødetimer. Da der meget vel kan tænkes tilfælde, hvor det faste vederlag ikke vil slå til og direkte betyder en forringelse af de nuværende økonomiske vilkår, er det dog fundet rimeligt at bevare den nuværende adgang til at få tabt arbejdsfortjeneste dækket inden for det gældende maksimumsbeløb (3 × diæter). Der skulle hermed skabes større lighed for de forskellige erhvervsgrupper for deltagelse i kommunalpolitisk arbejde.

Indførelsen af et fast vederlag vil tillige betyde, at det enkelte medlem får bedre mulighed for at disponere sin arbejdssituation, herunder overveje deltidsansættelse, vikar, børnepasning m. v. Hertil kommer, at et fast vederlag vil muliggøre en vis godtgørelse til medlemmerne for forskellige former for nødvendig indsats, som der ikke er mulighed for at tilgodese gennem diæterne, f. eks. forberedelse til møder i kommunalbestyrelse og udvalg, visse tilsynsopgaver, deltagelse i borgermøder og gruppemøder osv.

Efter lovforslaget vil det påhvile indenrigsministeren at fastsætte nærmere regler om ydelsen af vederlaget, herunder om vederlagets størrelse, og jeg forudser, at dette spørgsmål kan drøftes nærmere under udvalgsbehandlingen.

En anden væsentlig nydannelse er forslaget om, at der indføres adgang til i amtskommunerne og de større kommuner i øvrigt at vælge et såkaldt mellemformsstyre, der dog i det væsentlige bygger på det traditionelle udvalgsstyre. Forskellene – og dermed tilnærmelsen til magistratsstyre – består i, at udvalgsformændene vælges ved forholdstalsvalg og for hele valgperioden, samt at udvalgsformændene ligesom borgmesteren er fødte medlemmer af økonomiudvalget. Der er samtidig åbnet mulighed for, at der i disse kommuner fastsættes regler om vederlag, efterløn og pension til udvalgsformændene, således at vederlæggelsen kan fastsættes i forhold til deres arbejdsbyrde.

Jeg er enig med udvalget i, at de problemer, som den nye styreform tilsigter at løse, specielt gør sig gældende i helt store kommuner, hvor sagsantallet er stort, og hvor det tillige kan være vanskeligere at opnå den

[Indenrigsministeren]

fornødne koordination af forvaltningen. Der er derfor i disse kommuner, som lovforslaget afgrænser til amtskommuner og øvrige kommuner med mindst 40.000 indbyggere, behov for en større indsats fra udvalgsformændenes side.

Endvidere foreslås der indført indgrebsmuligheder over for en borgmester eller rådmænd, som vægrer sig ved at udføre en lovligt truffet kommunalbestyrelsesbeslutning. Jeg deler udvalgets beklagelse af, at indførelsen af sådanne regler forekommer påkrævet, og jeg håber og forventer, at den blotte tilstedeværelse vil overflødig gøre brugen.

I forhold til fremsættelsen i foråret er lovforslaget desuden som nævnt suppleret med en række regler, som tilsigter en forenkling af det økonomiske tilsyn med kommunerne.

Denne forenkling har været overvejet i ministeriet gennem længere tid, men har afventet den afklaring af det statslige tilsynssystemets fremtidige organisation, der som ovenfor anført blev skabt med folketingsdebatten om statsamterne.

Disse supplerende ændringer afskaffer en række godkendelseskrav i styrelsesloven, således at kommunalbestyrelserne ikke længere skal have tilsynsmyndighedens samtykke til blandt andet lånoptagelse, garantipåtagelse, pantsætning, køb og salg af fast ejendom samt udbetaling af diæter i forbindelse med kursusdeltagelse og visse andre hverv.

I stedet bemyndiges indenrigsministeren til at fastsætte generelle regler om visse af disse dispositioner.

Som der nærmere er redegjort for i lovforslagets bemærkninger, sker der herigennem en tilpasning af reglerne om tilsynet til ændringerne i kommunestyrets opgaver og vilkår. Også denne del af styrelseslovgivningen er i det væsentlige stadig baseret på forholdene før kommunalreformen. I hovedsagen er tilsynet således udformet som et krav om, at tilsynsmyndigheden skal godkende en række forskellige kommunale enkeltbeslutninger. Et sådant godkendelsesinstitut må i dag ikke blot anses for upåkrævet i økonomisk og juridisk henseende, men tillige betragtes som et u hensigtsmæssigt instrument i samspillet mellem den kommunale og den statslige økonomi.

Vedrørende enkelthederne i disse forslag til forenklinger må jeg i øvrigt henvise til lovforslagets bemærkninger.

Københavns kommune har som bekendt sin egen styrelseslov fra 1977. Den svarer på de fleste punkter til den kommunale styrelseslovs ordning for så vidt angår magistratskommuner. Der er derfor samtidig foreslået en række ændringer i Københavns kommunes styrelseslov.

Ved fremsættelsen af forslaget i foråret gav jeg udtryk for, at regeringen var indstillet på en meget åben og fordomsfri forhandling. Ikke mindst de mere indgående ændringer nødvendiggør en grundig udvalgsbehandling.

Der er i den forløbne tid fra forskellig side ytret visse betænkeligheder ved forslaget om et mellemformsstyre. Det er således gjort gældende, at forslaget kan medføre en magtkoncentration hos en mindre kreds af kommunalpolitikere. Det er også gjort gældende, at det – i hvert fald under de nuværende økonomiske forhold – vil være uheldigt at åbne mulighed for fuldtidsaf lønning af visse udvalgsformænd. Jeg er meget opmærksom på disse betænkeligheder og regner med, at disse forhold vil blive omhyggeligt afvejet gennem udvalgsarbejdet.

Tilsagnet om en åben og fordomsfri forhandling står derfor fuldt ud ved magt.

En gennemførelse af lovforslaget medfører, at der skal foretages en række ændringer i de kommunale styrelsesvedtægter. Dette gælder ganske særligt for amtskommunerne og de større kommuner, som jo blandt andet i deres styrelsesvedtægter skal bestemme, om de ønsker at udnytte muligheden for at indføre den omtalte nye styrelsesform. Indenrigsministeriet agter derfor at udarbejde nye vejledende normalstyrelsesvedtægter.

En del vedtægtsændringer må nødvendigvis gennemføres i forbindelse med den nye kommunale valgperiodes begyndelse den 1. januar 1982. For at give kommunerne rimelig tid til deres overvejelser – som jo er af allerstørste betydning for den enkelte kommune – er det nødvendigt, at de vejledende normalstyrelsesvedtægter udsendes omkring årsskiftet. Dette forudsætter, at lovforslaget færdig behandles hurtigst muligt.

Med disse ord skal jeg anbefale lovforslaget til det høje tings velvillige behandling.

Indenrigsministeren (Henning Rasmussen):

[Indenrigsministeren]

Jeg skal tillade mig for det høje ting at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om et hovedstadsråd.

(Lovforslag nr. L 17).

Forslaget er blevet til på baggrund af den skriftlige redegørelse om hovedstadsrådet, som jeg den 7. maj 1980 gav folketinget, og folketingets forhandling den 13. maj 1980 om redegørelsen.

Under folketingets forhandlinger om redegørelsen blev der fra flere sider vist interesse for at ændre den gældende ordning for valg af hovedstadsrådets medlemmer, således at disse ikke længere skulle vælges indirekte af kommunalbestyrelser og amtsråd, men ved et direkte valg i forbindelse med de øvrige kommunale valg til kommunalbestyrelser og amtsråd. I tilknytning hertil var der også røster fremme om at ændre finansieringsordningen, således at der blev tillagt hovedstadsrådet en ret til direkte skatteudskrivning.

Disse to spørgsmål gav jeg tilsagn om nærmere at ville overveje inden udarbejdelsen af forslaget til ændring af hovedstadsrådsloven. Som det fremgår af lovforslaget, er resultatet af disse overvejelser blevet, at de gældende valg- og finansieringsordninger bør videreføres, for finansieringsordningens vedkommende dog med visse mindre ændringer af teknisk karakter.

Baggrunden for, at jeg har fundet det rigtigt at opretholde den gældende indirekte valgordning, skal søges i den særlige karakter, som hovedstadsrådets opgaver har. Der er nemlig ikke, når bortses fra driften af den kollektive trafik, tale om opgaver af samme driftsbetonede karakter som de opgaver, der normalt findes i kommuner og amtskommuner. Jeg tænker her på socialvæsen, sygehushvæsen, vejhvæsen, skolehvæsen og bibliotekshvæsen. Hovedstadsrådets opgaver udspringer tværtimod i vidt omfang af disse kommunale og amtskommunale opgaver, idet hovedstadsrådets væsentligste funktion er at koordinere planlægningen, herunder ikke mindst den fysiske planlægning, inden for hovedstadsregionen. Disse særlige opgaver vil i vidt omfang forudsætte kendskab til opgaverne i kommuner og amtskommuner, og det må derfor anses for væsentligt, at de personer, der sidder i hovedstadsrådet, også i øvrigt har deres sæde i et amtsråd eller en kom-

munalbestyrelse. Hovedstadsrådets opgavers karakter har for mig været afgørende ved beslutningen om at bevare den gældende valgordning, men der vil i øvrigt også være forskellige mindre problemer forbundet med at indføre en ordning med direkte valg til hovedstadsrådet ud over de allerede bestående valgordninger til henholdsvis kommunalbestyrelser og amtsråd.

Med hensyn til finansieringsordningen er jeg tilsvarende nået til den opfattelse, at den nuværende ordning, hvorefter hovedstadsrådets udgifter – i det omfang de ikke dækkes gennem tilskud fra staten – dækkes ved bidrag fra Københavns og Frederiksberg kommuner og de tre amtskommuner i hovedstadsområdet, ud fra administrative hensyn er mere hensigtsmæssig end en ordning med direkte skatteudskrivning, specielt når henses til, at det gennem tekniske ændringer, herunder fremrykning af det grundlag, som fordelingen sker på, samt en månedlig afregning er muligt reelt at tilnærme ordningen så meget til en direkte skatteudskrivning, at fordelene ved denne i alt væsentligt opnås uden de ulemper, der følger af en direkte skatteudskrivning.

På denne baggrund er det fremsatte lovforslag i alt væsentligt en ajourføring af den gældende hovedstadsrådslov på baggrund af de ændringer, der i øvrigt er gennemført i lovgivningen siden hovedstadsordningens ikrafttræden i 1974. Jeg skal i denne forbindelse specielt pege på, at der gennem ændring af de henvisninger til lov om kommunernes styrelse, som indeholdes i lovforslaget, skabes sikkerhed for, at styrelseslovens regler, således som disse er foreslået ændret ved det forslag til lov om ændring af de kommunale styrelseslove, som jeg har fremsat samtidig med dette lovforslag, også finder anvendelse på hovedstadsrådets forhold.

I forbindelse hermed skal det fremhæves, at loven om et hovedstadsråd er en styrelseslov på linie med de øvrige kommunale styrelseslove, dog således, at rammer for rådets virksomhed er angivet i loven. Som følge heraf sker den nærmere regulering af hovedstadsrådets opgaver i den lovgivning, som i øvrigt henhører under vedkommende minister. Når jeg specielt ønsker at fremhæve dette, skyldes det, at der fra kommunal side i forbindelse med den forud for lovforslagets fremsættelse stedfundne høring over dette er